

Nr 13.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen; given Stockholms slott den 9 januari 1936.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

GUSTAF.

K. Schlyter.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 26 november 1920 (nr 796)
om val till riksdagen.**

Härigenom förordnas, att 3 § lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

Elektorer för stad som icke deltagar i landsting väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter valet.

För Stockholms — — — särskilda valkretsarna.

Indelningen i — — — Konungens befallningshavande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1937.

De för Stockholms stad enligt hittills gällande bestämmelser för tiden till den 1 april 1939 valda elektorerna skola frånträda sina befattningar med utgången av år 1938.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 januari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, anför efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet:

»Kungl. Maj:t har förut innevarande dag efter hemställan av chefen för socialdepartementet beslutat genom proposition (nr 12) förelägga riksdagen förslag till lagar om ändring i vissa delar av kommunala vallagen den 6 juni 1930 och av lagen den 15 juni 1935 om kommunalstyrelse i Stockholm, avseende nya bestämmelser om valdag för landstingsmänna- och stadsfullmäktigeval. Enligt gällande bestämmelser i den kommunala vallagen skola landstingsmannaval förrättas tredje söndagen i september månad men kunna under vissa villkor utsättas till annan dag under tiden mellan den 13 och den 30 september. Stadsfullmäktigeval skola enligt samma lag i alla städer utom Stockholm förrättas å dag under tiden mellan den 13 september och den 30 november. I Stockholm skola däremot, enligt lagen om kommunalstyrelse i Stockholm, stadsfullmäktigeval äga rum å dag under mars månad året efter det då kommunala val ägt rum i riket i övrigt. Mandatperioden för såväl landstingsmän som stadsfullmäktige är fyra år, vilken tid beträffande Stockholms stadsfullmäktige skall räknas från och med den 1 april det år valet ägt rum och eljest från och med kalenderåret näst efter det under vilket valet skett. De nya bestämmelserna skola i huvudsak innebära att såväl landstingsmannavalen som ock stadsfullmäktigevalen i rikets samtliga städer, alltså även i Stockholm, skola förrättas vart fjärde år å en och samma dag, tredje söndagen i september. I samband härmed föreslås att mandatperioden för stadsfullmäktige i Stockholm skall räknas från och med den 1 oktober samma år valet ägt rum.

De sålunda föreslagna lagändringarna påkalla en jämkning i den på justitiedepartementets handläggning beroende lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen, avseende en förändring av mandatperioden för de i Stockholm valda elektorererna för utseende av ledamöter av riksdagens första kamare.

Enligt 4 § andra stycket sistnämnda lag skall i stad som icke deltagar i landsting val av elektorer förrättas samma dag som val av stadsfullmäktige. Enligt de föreslagna ändringarna i kommunala vallagen och lagen om kommunalstyrelse i Stockholm skola sålunda även elektorsval hädanefter alltid obligatoriskt komma att förrättas å tredje söndagen i september, samtidigt med landstingsmannaval och stadsfullmäktigeval över hela riket. Mandattiden för elektorer är för närvarande densamma som för stadsfullmäktige. I 3 § första stycket lagen om val till riksdagen stadgas nämligen, att elektorer väljas för fyra år, räknade för Stockholms stad från och med den 1 april det år under vilket valet skett och för annan stad från och med den 1 januari året näst efter valet.

I de förberedande utkast till lagar, vilka inom socialdepartementet utarbetades i syfte att sammanföra valen av landstingsmän, stadsfullmäktige och elektorer till en dag — och där som gemensam valdag upptogs tredje söndagen i september — föreslogs att mandattiden för såväl stadsfullmäktige som elektorer i Stockholm skulle, liksom beträffande övriga stadsfullmäktige och elektorer i riket, börja den 1 januari året närmast efter valet. Efter remiss av dessa utkast jämte en i ämnet avfattad promemoria framhöllo emellertid överståthållarämbetet och stadsfullmäktige i Stockholm i avgivna yttranden att, därest stadsfullmäktigeval i Stockholm skulle hållas tredje söndagen i september, det med hänsyn till den kommunala organisationen i Stockholm skulle medföra vissa olägenheter att låta mandattiden för stadsfullmäktige börja så sent som den 1 januari året efter valet, och förordade att den i stället finge börja redan den 1 oktober. Såsom framgår av den tidigare redogörelsen hava med beaktande av dessa erinringar mandattiden för stadsfullmäktige i Stockholm i den på föredragning av chefen för socialdepartementet beslutade propositionen föreslagits skola börja sistnämnda dag. I fråga om mandatperioden för de samtidigt med stadsfullmäktige valda elektorerna i Stockholm hava *överståthållarämbetet* och *stadsfullmäktige* icke framställt någon erinran mot att, såsom i det remitterade utkastet föreslagits, mandatperioden skulle börja den 1 januari året efter valet. *Magistraten i Stockholm* har i avgivet yttrande framhållit vissa olägenheter som skulle följa därav att också elektorernas mandatperiod sattes att börja den 1 oktober samt därom närmare anfört följande.

Därest den tredje söndagen i september bleve valdag och mandatperioden för både stadsfullmäktige och elektorer började löpa den 1 följande oktober skulle endast synnerligen kort tid komma att stå till buds för sammanräkningarna efter valet. Inom var och en av stadens fem valkretsar erfordrades två sammanräkningsförrättningar, en för stadsfullmäktigvalet och en för elektorsvalet. För det fall att den 1 september infölle på en måndag och tredje söndagen alltså bleve den 21 september, återstode för dessa tio sammanräkningsförrättningar endast nio dagar. Under ogynnsamma omständigheter skulle ett fullbordande av alla sammanräkningarna på så kort tid kunna vara förenat med stora svårigheter. Genom en ändring därhän att — oavsett att för stadsfullmäktige i Stockholm mandattiden skulle löpa från och med den 1 oktober — elektorerna skulle utses för annan tid, exempelvis från och med den 1 januari, skulle vinnas ökad tid för avslutande av de samman-

räkningar som avsåge elektorsvalet. Magistraten hemställde att den berörda olägenheten måtte på antydd eller annat lämpligt sätt undanröjas.

De särskilda förhållanden som varit anledningen till att mandatperioden för stadsfullmäktige i Stockholm ansetts böra börja löpa redan den 1 oktober näst efter valet föreligga ej i fråga om elektorerna därstädes. Det kan tvärtom anses lämpligare att mandatperiodens början för elektorerna fastställas till den 1 januari året efter valet liksom för elektorer i övriga städer som ej deltaga i landsting och för landstingsmän. Härigenom skulle samtliga de personer vilka hava att utse ledamöter av första kammaren komma att väljas icke blott samtidigt utan även för samma tidsperiod. Härtill kommer att för en dylik ordning kan, såsom magistraten i Stockholm framhållit, även åberopas ett vägande skäl av valteknisk natur. Otviveltaktigt skulle det nämligen i vissa fall bliva förenat med svårigheter att medhinna sammanräkningen av rösterna för både stadsfullmäktige- och elektorsvalet före den 1 oktober. Då mandatperioden för elektorer i Stockholm sålunda synes böra börja den 1 januari året näst efter valet, bör 3 § lagen om val till riksdagen erhålla den lydelse som i det utremitterade utkastet angivits.

*Departements-
chefen.*

Den nu föreslagna ändringen i lagen om val till riksdagen bör träda i kraft samma dag som förutnämnda av chefen för socialdepartementet anmälda lagförslag, eller den 1 januari 1937. Enligt övergångsbestämmelse i förslaget till lag om ändring i vissa delar av lagen om kommunalstyrelse i Stockholm skall val av stadsfullmäktige och alltså även val av elektorer i Stockholm äga rum år 1938. Då de därvid valda elektorernas mandatperiod enligt det av mig nu förordade förslaget skall börja den 1 januari 1939 böra de enligt hittills gällande bestämmelser för tiden till den 1 april 1939 valda elektorerna frånträda sina befattningar redan den 31 december 1938.

I enlighet med vad nu anförts har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen.*»

Föredraganden hemställer härefter, att ifrågavarande lagförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.